

***Інтелектуальна гра
з елементами лекторію
«Дослідники мови»
до Дня української писемності та мови***

Мета: розширювати знання учнів про рідну мову, історію походження української писемності, головні етапи формування сучасної української літературної мови; показати її красу й багатство за допомогою поетичного слова, фольклору; розвивати логічне й творче мислення, мовлення учнів, бажання вивчати рідну мову; формувати розуміння того, що українська мова — наш скарб, без якого не може існувати ні народ, ні Україна як держава; виховувати любов до рідного слова й Батьківщини.

Обладнання: розтяжка “Дослідники мови”, намальовані учнями плакати про мову.

I. Організаційна частина.

Учениця.

Мово моя українська —
Батьківська, материнська,
Я тебе знаю не вивчену —
Просту, домашню, звичну,
Не з-за морів прикликану,
Не з словників насмикану.
Ти у мене із кореня —
Поле мені наговорена,
Дзвоном коси прокована,
В чистій воді смакована.
Болем очей продивлена,
Смутком багать продимлена,
З хлібом у душу всмоктана,
В поті людським намокнута,
З кров'ю моєю змішана.
І аж до скону залишена
В серці моїм.

В. Бичко

Слово вчителя. Кожна епоха дарує нам нові винаходи й відкриття. Але найбільшим винаходом людства було письмо. Писемні знаки дали нам можливість зберегти істинне знання. Адже саме завдяки написаному слову люди збагнули світ і своє місце в ньому.

День української писемності та мови — це свято, яке щороку відзначаємо в Україні 9 листопада. За церковним календарем — це день ушанування пам'яті Преподобного Нестора Літописця. Саме з його іменем пов'язують зародження української писемності.

Преподобний Нестор Літописець — ченець Києво-Печерського монастиря, київський літописець та письменник-агіограф, автор “Повісті минулих літ”. Він був високоосвіченою людиною, знав іноземні мови. Живучи при Києво-Печерському монастирі, збирав й описував важливі історичні події, висловлював власний погляд на них.

Саме з ім'ям Нестора Літописця пов'язують зародження української писемності, книжного слова, літературної традиції.

День української писемності та мови — свято, яке гуртує всіх нас на історичному шляху, адже кожен народ відбувся тоді, коли усвідомив себе в рідному слові. Багата й милозвучна наша українська мова. Вона найпрекрасніше диво, скарбниця, у якій зберігається історія нашого народу, його душа й культура.

II. Формування команд.

III. Оголошення складу журі.

IV. Оголошення правил змагання.

А зараз пропоную провести інтелектуальну гру знавців української мови, мета якої – показати, яка чудова й різноманітна наша мова, а також повторити навчальний матеріал, який ви вже вивчали.

Сьогодні ви матимете змогу продемонструвати свої знання, уміння та навички, ерудицію, кмітливість. За кожен перемогу в конкурсі команда отримуватиме синьо-жовте сердечко. Укінці ми підрахуємо кількість сердечок. Та команда, яка матиме їх найбільше, переможе.

V. Проведення змагання.

I конкурс

«Візитівка команди»

Команди обирають капітана, придумують назву, девіз й емблему.

**II конкурс
“Редактор”**

I команда

Відредагуйте речення, запишіть їх, розставивши розділові знаки.

1. Організована старшокласниками дискусія виявилася захоплюючою.
2. Прийняти в ній участь міг кожен бажаючий.
3. На протязі п’ятидесяти хвилин усі получили інтересуючу їх інформацію.
4. Виступи виступаючих були актуальні й цікаві.
5. Жалко але ведучому приходилося нагадувати Давайте говорити правильно давайте дотримувати норм!
6. Після зауважень зал нагадував вируюче море.
7. Давайте зробимо вивод причиною помилок являється незнання школярами правил.

II команда

Відредагуйте речення, запишіть їх, розставивши розділові знаки.

1. Незважаючи на несприятливі погодні умови вони проїхали близько шестиста семидесяти кілометрів.
2. Моє відношення до цих людей змінилось так як наші погляди на життя не співпадають.
3. Півтора тижні тому назад нам повідомили що обставини змінились і ми повинні діяти відповідно з планом Б.
4. Ваше головне завдання отримати освіту й сумлінно працювати на користь своєї країни.
5. Друзям довелось подолати на велосипедах біля п’ятиста кілометрів.
6. Будь ласка називайте мене по імені адже ми знайомі вже майже півтора місяці.
7. Уміння сміятися над собою допомагає людині об’єктивно ставитись до себе і свого оточення.

**III конкурс
«Хвилинка орфографії»**

I команда

Перепишіть слова, вставте замість крапок, де потрібно, знак м'якшення або апостроф.

Між..яр..я, медв..яний, колодяз..ний, волин..с..кий, п..ял..ця, безхмар..я,
Тетян..чин, нян..чити, без..язикий, арф..ярка.

II команда

Перепишіть слова, вставте замість крапок, де потрібно, знак м'якшення або апостроф.

Переджнив..я, моркв..яний, пот..м..янілий, віден..с..кий, забур..янений,
цвірін..чати, возз..єднання, різ..блення, Натал..чин, без..якірний.

**IV конкурс
«Оживи прислів'я»**

Жестами поясніть прислів'я.

I команда

- 1) Книга вчить, як на світі жить.
- 2) Не одежа красить людину, а добрі діла.
- 3) Слово — не стріла, а глибоко ранить.

II команда

- 1) Вік живи — вік учись.
- 2) Під лежачий камінь вода не тече.
- 3) Слово — не горобець, вилетить — не спіймаєш.

**V конкурс
«Із народної мудрості»**

I команда

Поясніть значення поданих фразеологізмів, з одним із них складіть і запишіть речення, підкресліть члени речення.

Не в тім'я битий, одним миром мазані, де Макар телят пасе, авгієві стайні, комар носа не підточить, як гриби після дощу, руки нагріті, вивести на чисту воду, випити гірку чашу, грати першу скрипку.

II команда

Поясніть значення поданих фразеологізмів, з одним із них складіть і запишіть речення, підкресліть члени речення.

Без царя в голові, накопирити губу, як Пилип з конопель, скринька пандори, п'яте колесо у возі, як муха в окропі, розв'язувати руки, вилами по воді писано, віддати пальму першості, воду решетом носити.

VI конкурс

“Пазли”

Одна команда опрацьовує інтелект-картки про найвидатніших українських мовознавців, презентує інформацію, а потім інша команда на основі почутого складає пазли “Дослідники мови”.

VII конкурс

“Аргонавтика писемності”

Обидві команди на швидкість складають доміно “Аргонавтика писемності”, яке містить інформацію про історію походження української писемності й головні етапи формування сучасної української літературної мови.

VIII конкурс

“Плакат про мову”

Учні-художники з кожної команди презентують заздалегідь намальовані плакати про мову.

IX Конкурс

«Конкурс капітанів»

Написати й зачитати власний вірш про мову.

VI. Оголошення підсумків змагання.

VII. Нагородження переможців.

Завершилася інтелектуальна гра, під час якої ви показали свої знання з мови, виявили вміння використовувати те, чого навчилися на уроках. Переможцем стала команда...

VIII. Слово вчителя.

Мово рідна! Ти ж — як море — безконечна, могутня, глибинна. Котиш і котиш хвилі своїх лексиконів, а їм немає кінця-краю. Мільйонноголосо бриниш говірками, а вони шумлять, і дзвенять, і б'ють у наші груди, мов хвилі морські — в берег.

Красо моя! В тобі мудрість віків, і пам'ять тисячоліть, і зойк матерів у годину лиху, і переможний гук лицарів твоїх у днину побідну, і пісня серця дівочого в коханні своїм, і крик новонародженого; в тобі, мово, неосяжна душа народу — його щирість і щедрість, радощі й печалі, його труд і піт, і кров, і сміх, і безсмертя його. Арфо серця мого! Люблю зажуру пісень твоїх, і невмирущий оптимізм гумору твого, і музику слів твоїх. Скарбе мій єдиний, з тобою я найбагатший і найдужчий в світі, без тебе — перекотиполе, що його вітер несе у сіру безвість, у млу небуття. Твердине моя, і захисток, і гордість, і розрада в годину смутку! Люблю тебе і в гніві, коли ти клекочеш, як вулкан, і гримиш громами на ворогів, і вбити можеш словом єдиним, як блискавкою. Люблю і твою ніжність, ласкавість, лагідність, коли ти одним-однісіньким словом зігріваєш, мов сонцем, і підносиш над хмари та між зорі, і повертаєш до діяння, до життя, наснаго моя і мудрий вічний вчителю мій.

Світлоносна! Ти завжди вабиш, чаруєш, кличеш на теплі й могутні хвилі свої. І я, вірний і вічний юнга твій, пливу й пливу твоїми просторами і не намілююсь глибинами та безмежжям твоїм. Єдина печаль проймає, що не вистачить життя мого, аби переплисти твій лексичний океан.

Бо ти є Вічність. Ти є Правда, Добро і Краса народу нашого.

Тож такою і будь вічно, мово рідна! А з тобою будемо вічними і ми, діти твої, на розкішних і безкінечних берегах твоїх.

Бережімо, шануймо, любімо, вивчаймо рідну мову — цей невмирущий голос України (С. Плачинда).